

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Tdo/19/2021
Identifikačné číslo spisu: 4116011425
Dátum vydania rozhodnutia: 13.10.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Pavol Farkaš
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4116011425.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Pavla Farkaša a sudcov JUDr. Martiny Zeleňakovej a JUDr. Petra Štífta v trestnej veci obvineného F. W. pre zločin znásilnenia § 199 ods. 1 Trestného zákona, na neverejnom zasadnutí s verejným vyhlásením rozsudku konanom 13. októbra 2021 v Bratislave, o dovolaní obvineného F. W. proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 12. septembra 2019, sp. zn. 4To/46/2019, takto

rozhodol:

I. Rozsudkom Krajského súdu v Nitre, sp. zn. 4To/46/2019 z 12. septembra 2019 a v konaní, ktoré mu predchádzalo bol z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku,
p o r u š e n ý z á k o n

v ustanoveniach § 272 ods. 3 Trestného poriadku, § 168 ods. 1 Trestného poriadku, § 319 Trestného poriadku

v neprospech obvineného F. W..

Podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Nitre, sp. zn. 4To/46/2019 z 12. septembra 2019 a rozsudok Okresného súdu Nitra sp. zn. 5T/81/2017 z 19. februára 2019 a z r u š u j e aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku p r i k a z u j e Okresnému súdu Nitra, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

II. Podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku obvineného F. W., narodeného XX. I. XXXX v G., trvale bytom O. XXX, toho času vo výkone trestu odňatia slobody v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou n e b e r i e d o v ä z b y.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Nitra (ďalej tiež „okresný súd" alebo „súd prvého stupňa") z 19. februára

2019, sp. zn. 5T/81/2017 bol obvinený F. W. nar. XX. I. XXXX v G., trvale bytom O. XXX (ďalej tiež „obvinený“ alebo „dovolateľ“) uznaný za vinného zo zločinu znásilnenia podľa § 199 ods.1 Trestného zákona, ktorého sa dopustil na tom skutkovom základe, že:

- dňa 6. septembra 2015 v ranných hodinách medzi 06.00 hodinou až 07.00 hodinou na spojovacej ceste III/0517 medzi obcou B. a bývalým motorestom N. na parkovisku v osobnom motorovom vozidle zn. Škoda Octavia Combi s evidenčným číslom Q. XXX S., kam sa priviezli s poškodenou X. Z. a ďalšími dvomi mužmi, po zastavení motorového vozidla povedal dvom mužom, ktorí boli v aute, aby vystúpili z auta, potom poškodenej sediacej na sedadle za vodičom vytiahol nohy hore na sedadlo a potiahol ju tak, aby ležala na zadných sedačkách, jednou rukou jej chytil obe ruky a vytiahol jej ich nad hlavu, druhou rukou jej rozopol gombík a zips na rifliach, ktoré mala oblečené a jedným trhnutím jej stiahol dolu nohavice aj s nohavičkami až na členky, na chvíľu jej pustil ruky, tak si chcela vytiahnuť hore nohavice, vtedy ju chytil a hodil ju späť na sedadlá, pričom si udrela hlavu o opierku zadných dverí auta, ľahol si na poškodenú a povedal jej nech sa nerobí, že to nechce a začal ju bozkávať na ústa, krk a prsia, poškodenej ho žiadala, aby z nej zliezol dolu, nech to nerobí, trhala ho za oblečenie, chytil ju za nohy pri lýtkach a začal jej vkladat' prsty do pohlavných orgánov, poškodenej mu odtlačala ruky, hovorila mu, že to nechce, nech s tým skončí, na čo nereagoval, potom jej chytil jednou rukou obe ruky a držal jej ich na brucho, druhou rukou si dal dolu nohavice a vnikal svojim pohlavným orgánom do pohlavných orgánov poškodenej a vykonal na nej sexuálny styk, po niekoľkých minútach vytiahol poškodenej ruky nad jej hlavu a sexuálny styk dokončil ejakuláciou na brucho poškodenej napriek tomu, že poškodenej sa bránila, kričala, plakala a zreteľne dávala najavo svoj nesúhlas s pohlavným stykom, hoci obvineného odtlačala, vzhľadom na veľkú fyzickú prevahu obvineného sa nedokázala ubrániť, čím poškodenej X. Z. utrpela povrchové zranenie hlavy v záhlaví a postraumatickú reakciu, ktoré si nevyžiadali práceneschopnosť.

Za to okresný súd uložil obvinenému podľa § 199 ods. 1 Trestného zákona, nezistiac poľahčujúcu okolnosť podľa § 36 Trestného zákona a nezistiac prit'azujúcu okolnosť podľa § 37 Trestného zákona, s použitím § 38 ods. 2 Trestného zákona, trest odňatia slobody vo výmere 5 (päť) rokov, pre výkon ktorého ho podľa § 48 ods. 1 písm. a) Trestného zákona v spojení s § 48 ods. 4 Trestného zákona zaradil do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom strázenia. Zároveň okresný súd podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku odkázal poškodenú X. Z., narodenú XX. X. XXXX v O., trvale bytom K. XXX, s jej nárokom na náhradu škody na civilný proces.

Proti tomuto rozsudku okresného súdu podali obvinený, ako aj poškodenej odvolanie, na podklade ktorého Krajský súd v Nitre (ďalej tiež „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozsudkom z 12. septembra 2019, sp. zn. 4To/46/2019 podľa § 321 odsek 1 písm. f), ods. 3 Trestného poriadku zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o náhrade škody, podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku a podľa § 287 ods. 1 Trestného poriadku obvinenému F. W., uložil povinnosť nahradiť poškodenej X. Z., nar. XX. X. XXXX, bytom K. XXX, morálnu škodu 2.500,- eur (dvetisícpäťsto eur) s tým, že podľa § 288 ods. 2 Trestného poriadku poškodenej X. Z. so zvyškom nároku na náhradu morálnej škody odkázal na civilný proces. Zároveň krajský súd podľa § 319 Trestného poriadku odvolanie obvineného F. W. zamietol.

Proti naposledy označenému rozsudku krajského súdu podal obvinený vo svoj prospech, prostredníctvom svojej obhajkyne JUDr. Júlie Věstencickej, advokátke so sídlom Ševčenkova 5, Bratislava, dovolanie z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku.

V písomných dôvodoch podaného dovolania obvinený poukázal na ustanovenia Trestného poriadku týkajúce sa dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku a namietal, že sudy nižšieho stupňa postupovali podľa metód interpretácie, ktoré považoval za nezlučiteľné s princípom zákonitosti a rozumnosti s tým, že nevenovali dostačujúcu dôležitosť určitým výrazným rysom prípadu, ktoré veľmi ťažko možno dať do súladu so záverom, ku ktorému dospeli. Namietal ďalej, že súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd porušili, podľa jeho názoru zásadu spravodlivého hodnotenia dôkazov, pretože sa v rámci rozhodovania nielenže dôsledne nevysporiadali s dôkazmi vykonanými v prospech obvineného, ale subjektívne zhodnotili aj dôkazy, ktorých obsah a hodnota je neurčitá, (napríklad vlastná hypotéza súdu

prvého stupňa uvedená na strane 7 rozsudku, kde konštatuje, že výpovede svedkov Q. N. a G. L. sú poznamenané snahou pomôcť svojmu kamarátovi, a to obvinenému a sebe neuškodiť, pretože, ak by priznali, že poškodená na nich kričala, aby jej pomohli a oni tak neurobili, usvedčili by sa z toho, že napomáhali obvinenému k spáchaniu zločinu). V dôvodoch podaného dovolania obvinený ďalej namietal, že súd prvého stupňa sa náležite nevysporiadal so všetkými podstatnými skutočnosťami potrebnými pre rozhodnutie a tento nedostatok nebol odstránený ani v konaní pred odvolacím súdom, čím bolo podľa názoru dovolateľa porušené jeho právo na spravodlivý súdny proces a zásada kontradiktórnosti konania. Tvrdil taktiež, že súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd sa pri rozhodovaní a odôvodnení svojich rozsudkov riadili aj dôkazmi, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom, a preto boli nepoužiteľné. V tejto súvislosti namietal, že okresný súd na hlavnom pojednávaní konanom 17. apríla 2018 svojvoľne postupom podľa § 264 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku v spojení s § 2 ods. 11 Trestného poriadku odstraňoval údajné rozpory vo výpovediach svedkov, a to napriek tomu, že takýto postup strany konania nenavrholi. Vychádzajúc z ustanovení § 264 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku obvinený namietal, že prípadné odstraňovanie rozporov je možné len na návrh prokurátora, obhajcu alebo obžalovaného, pričom postupom bez takéhoto návrhu súd prvého stupňa, podľa názoru dovolateľa, zjavne konal nad rámec svojich právomocí, ktoré mu vyplývajú z Trestného poriadku a takto zásadným spôsobom porušil jeho právo na spravodlivý súdny proces. Obvinený ďalej vyčítal súdu prvého stupňa, že svoje rozhodnutie založil v podstate len na výpovedi svedkyne poškodenej, hoci si jej tvrdenia v zásadných bodoch odporujú, čo si súdy nižšieho stupňa všimli, avšak na túto skutočnosť pri rozhodovaní v jeho prospech (v súlade so zásadou „in dubio pro reo“, teda v pochybnostiach v prospech obvineného) nereflektovali, alebo naopak zdeformovali v jeho neprospech. V tejto súvislosti namietal, že výpoveď poškodenej nebola žiadnym spôsobom verifikovaná, prípadne potvrdená inými dôkazmi. Naopak bola, podľa názoru dovolateľa, vyvrátená výsluchom obvineného, ako aj svedkov Q. N. a G. L., ktorí sa nachádzali v čase, ktorý opisuje poškodená, na mieste činu a jej výpoveď nepotvrdili. Obdobne tak, podľa názoru obvineného, výpoveď poškodenej nepotvrdil ani svedok G. K., ktorý uviedol, že poškodená bola dosť opitá a „lípala sa“ po chlapcoch, do auta nastúpila dobrovoľne a zdalo sa mu, že sa s obvineným bozkávali, pričom pred ním nehovorila nič v tom zmysle, že chce ísť už domov, súd prvého stupňa sa však s touto výpoveďou nijako nevysporiadal a rovnako tak sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s oboznámenou lekárskou správou - nálezom gynekológa Dr. G. zo 6. septembra 2015, teda zo dňa znásilnenia, z ktorej plynie že dotknutý lekár u poškodenej nezistil žiadne známky znásilnenia. V dôvodoch podaného dovolania obvinený ďalej vyčítal súdom nižšieho stupňa, že v prejednávanej veci nevykonali vyšetrovací pokus, napriek tomu, že súd prvého stupňa 18. októbra 2018 sám skonštatoval, že napriek neexistencii návrhov na doplnenie dokazovania, považuje, vzhľadom na protichodné tvrdenia strán, potrebné vyšetrovací pokus vykonať, z dôvodu, že poškodená nedala súhlas na vykonanie vyšetrovacieho pokusu, a to vzhľadom na možnú jej sekundárnu viktimizáciu. Dovolateľ v tejto súvislosti namietal, že ak okresný súd považoval za potrebné tento vyšetrovací pokus vykonať, nepotreboval naň súhlas poškodenej, keďže ho mohol vykonať aj bez jej prítomnosti, prípadne mohol urobiť iné vhodné opatrenia. Poukázal ďalej na ustálenú súdnu prax tak Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj Českej republiky a konštatoval, že v prípade, ak je jediným dôkazom výpoveď poškodeného, túto je potrebné dôsledne verifikovať inými prostriedkami. Obvinený taktiež namietal závery znaleckého posudku č. 46/2015 Mgr. E., ktorý konštatoval, že výpoveď poškodenej možno považovať za vierohodnú, pretože z ustálenej judikatúry súdov Slovenskej republiky, a to najmä R 12/1987 je zrejماً neprípustnosť hodnotenia vierohodnosti výpovede svedka znalcom, keďže ju môže hodnotiť len súd, navyše sám znalec Mgr. E. v záveroch znaleckého posudku č. 46/2015 k osobe poškodenej pod bodom 3 uviedol, že v záťažových situáciách a pri konfliktoch má sklony k senzitívnemu a subjektívnemu posudzovaniu situácií. V neposlednom rade obvinený poukázal na ním doložený lekársky nález z 11. septembra 2017, ktorý podľa jeho názoru preukazuje, že po závažnom živote ohrozujúcom úraze trpí takými zdravotnými obmedzeniami (v panve na oboch stranách a v kolenách má kovové klíny), ktoré vylučujú, aby sa dopustil konania tak, ako ho popisuje poškodená, čo by vyšetrovací pokus spoľahlivo preukázal. V podanom dovolaní obvinený ďalej namietal, že skutkový stav nebol dostatočne zistený, respektíve zistený tak, aby nevyvolával dôvodné alebo rozumné pochybnosti, že skutok sa stal tak, ako je uvedený v obžalobe. V tejto súvislosti citoval ustanovenia § 2 ods. 19 Trestného poriadku, § 278 ods. 2 Trestného poriadku a poukázal na ustálenú súdnu prax, teda publikované rozhodnutia, a to R 46/1996, R 1/1966, R 56/1994-I, R 22/1968, R 38/1970, R 28/1998,

ďalej nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. 398/97, III. ÚS SR 84/94, Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS226/06. Obvinený ďalej vytýkal súdu prvého stupňa, že v napadnutom rozsudku vyhodnotil jeho výpoveď ako nevierohodnú, účelovú, prezentovanú v snahe vyhnúť sa trestnému stíhaniu, zároveň však neuviedol nič (žiadnu úvahu), na podklade akých skutočností k takémuto záveru dospel a naopak vo vzťahu k prečítanej výpovedi poškodenej uviedol, že nemal žiaden dôvod jej neveriť. V tejto súvislosti potom poukazujúc na uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 5Tdo/31/2010 obvinený konštatoval, že zásada voľného hodnotenia dôkazov neznamena, že by súd pri svojom rozhodovaní mal na výber, ktoré z vykonaných dôkazov vyhodnotí a ktoré nie, alebo o ktoré z vykonaných dôkazov oprie svoje skutkové závery, či ktoré opomenie a namieta, že v danom prípade si okresný súd vybral pri hodnotení z vykonaných dôkazov to čo „mu vyhovovalo“ pre uznanie viny dovolateľa, bez toho, aby sa bližšie zaoberal hodnotením všetkých dôkazov vykonaných na hlavnom pojednávaní a rozpormi medzi nimi s tým, že pri správnom vyhodnotení všetkých dôkazov podľa § 2 ods. 12 Trestného poriadku, mal súd prvého stupňa obvineného, podľa jeho názoru, v zmysle zásady „in dubio pro reo“ („v pochybnostiach v prospech obvineného“) v plnom rozsahu oslobodiť spod obžaloby. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku s poukazom na § 33 a § 44 Trestného poriadku, čl. 5 a 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky obvinený namieta, že takmer každé z množstva vyššie uvedených fatálnych porušení jeho práv v konaní pred súdom prvého stupňa, predstavuje samo osebe naplnenie zákonného vyššie uvedeného dovolacieho dôvodu [§ 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku], ako aj dôvodu uvedeného v ustanovení § 374 ods. 3 Trestného poriadku. Ďalej namieta, že oboma vyššie označenými rozsudkami došlo k porušeniu jeho základných ľudských práv a základných slobôd podľa čl. 46 ods. 1, čl. 50 ods. 2, čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čo je v priamej súvislosti s dovolacím dôvodom zakotveným v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Vyjadril názor, že právo na obhajobu bolo v jeho prípade opakovane porušované, na čo upozornil už v rámci odvolania, no odvolací súd uvedené pochybenia nepreskúmal, ignoroval ich, nezohľadnil, nenapravil a ani sa s jeho argumentáciou relevantne nevysporiadal. Obvinený v podanom dovolaní ešte upozornil, že súd prvého stupňa pri oboznamovaní obsahu spisu Okresného súdu Piešťany, sp. zn. 1T/51/2009 nemal k dispozícii celý spis.

V podstate na základe vyššie uvedených dôvodov navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky vyslovil, že rozsudkom Okresného súdu Nitra z 19. februára 2019, sp. zn. 5T/81/2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre z 12. septembra 2019, sp. zn. 4To/46/2019 a konaním, ktoré im predchádzalo bol z dôvodov podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) Trestného poriadku porušený zákon v neprospech obvineného, zrušil rozsudok Krajského súdu v Nitre z 12. septembra 2019, sp. zn. 4To/46/2019, ako aj rozsudok Okresného súdu Nitra z 19. februára 2019, sp. zn. 5T/81/2017 a prikázal Okresnému súdu Nitra, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Taktiež navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 380 ods. 2 Trestného poriadku rozhodol, že obvinený sa do väzby neberie, prípadne, aby väzbu nahradil akoukoľvek zo zákonných možností náhrad väzby.

K dovolaniu obvineného sa Okresná prokuratúra Nitra nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní posúdil naplnenie procesných podmienok pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu [§ 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku], osobou oprávnenou na jeho podanie [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku], v zákonnej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na súde, ktorý rozhodol v prvom stupni (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), s tým, že dovolanie spĺňa obligatórne obsahové náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku) a že obvinený pred podaním dovolania využil svoje právo podať riadny opravný prostriedok (§ 372 ods. 1 Trestného poriadku).

Najvyšší súd ďalej zistil, že dovolanie obvineného založené na námietkach týkajúcich sa nedostatočného odôvodnenia nevykonania vyšetrovacieho pokusu a neprihliadnutia na ním predložené lekárske správy majúce preukazovať jeho nespôsobilosť spáchať skutok tak, ako ho poškodená popísala, je opodstatnené, čo znamená, že súdy nižšieho stupňa zásadným spôsobom porušili právo obvineného na obhajobu, čím došlo k naplneniu dovolacieho dôvodu vyplývajúceho z ustanovenia § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Právo na obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu. Je jedným zo základných práv obvineného, ktoré je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a následne aj v § 2 ods. 9 Trestného poriadku.

Právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je potrebné chápať ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu (§ 34 ods. 4 Trestného poriadku) - primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod číslom 7/2011.

Za porušenie práva na obhajobu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku však nemožno považovať obsah a rozsah vlastnej úvahy orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu o voľbe použitých dôkazných prostriedkov pri plnení povinnosti podľa § 2 ods. 10 Trestného poriadku, resp. uplatnení oprávnenia podľa § 2 ods. 11 Trestného poriadku. Ak by záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu učiný v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú, a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi, zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, odporovalo by to viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, ktoré vyjadruje zásadu, že účelom dovolacieho konania je posudzovanie právnych otázok, nie posudzovanie správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu (primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 7/2011).

Vychádzajúc z ustanovenia § 272 ods. 3 Trestného poriadku obvinený je síce v rámci práva na obhajobu oprávnený navrhovať dôkazy a určitý dôkaz aj sám zabezpečiť, je ale na úvahe orgánov činných v trestnom konaní a súdu, ktoré z dôkazov vykoná, respektíve zabezpečí. V rámci práva na obhajobu, v konaní pred súdom je povinnosťou súdu zaoberať sa každým dôkazným návrhom a najneskôr pred meritórnym rozhodnutím tomuto návrhu buď vyhovieť, alebo ho odmietnuť, alebo rozhodnúť, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú (primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom R 116/2014).

Súdy nižšieho stupňa sa teda s dôkaznými návrhmi obhajoby musia zaoberať, procesne na ne reagovať a ešte pred meritórnym rozhodnutím, buď ich vykonáť alebo ich vykonanie odmietnuť a v dôvodoch svojich rozhodnutí vysvetliť, prečo dotknuté návrhy na doplnenie dokazovania odmietli, pričom obsah a rozsah ich vlastnej úvahy o voľbe použitých dôkazných prostriedkov nesmie byť svojvoľný, arbitrárny, naopak musí byť primerane presvedčivý, teda odpovedajúci na najzásadnejšie námietky obhajoby v tomto smere.

Naplnenie vyššie uvedeného dovolacieho dôvodu [§ 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku] videl obvinený okrem iného v podstate v tom, že v prejednávanej veci nebol bez náležitého dôvodu a odôvodnenia vykonaný vyšetrovací pokus a odvolací súd neprihliadol na ním predložené lekárske správy majúce preukazovať také zdravotné obmedzenia na jeho strane, ktoré podľa jeho názoru vylučujú, aby sa poškodenou popísaného konania mohol dopustiť, čo by navrhovaný vyšetrovací pokus spoľahlivo preukázal.

Podľa § 168 ods. 1 Trestného poriadku ak rozsudok obsahuje odôvodnenie, súd v ňom stručne uvedie, ktoré skutočnosti vzal za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia opiera a akými úvahami sa spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, najmä ak si navzájom odporujú. Z odôvodnenia musí byť zrejmé, ako sa súd vyrovnal s obhajobou, prečo nevyhovel návrhom na vykonanie ďalších dôkazov a akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny a trestu. Ak rozsudok obsahuje ďalšie výroky, treba odôvodniť aj tieto výroky.

Podľa § 157 ods. 1 Trestného poriadku vyšetrovací pokus sa vykoná, ak majú byť pozorovaním vo vytvorených alebo, obmieňaných podmienkach preverované alebo upresňované skutočnosti zistené v trestnom konaní, prípadne ak majú byť zistené nové skutočnosti dôležité pre trestné konanie.

Vyšetrovací pokus sa nevykoná, ak je to vzhľadom na okolnosti prípadu alebo osobu podozrivého, obvineného, poškodeného alebo svedka nevhodné alebo ak účel vyšetrovacieho pokusu možno dosiahnuť inak (§ 157 ods. 2 Trestného poriadku).

Podľa § 157 ods. 3 Trestného poriadku ak je to vzhľadom na povahu veci a na skutočnosti, ktoré doteraz vyšli v trestnom konaní najavo, potrebné, priberie sa k vyšetrovaciemu pokusu znalec. Podľa potreby sa na vyšetrovacom pokuse zúčastní podozrivý, obvinený, poškodený a svedok. Ich účasť sa na vyšetrovacom pokuse riadi zásadami platnými pre ich výsluch.

K úkonom, ktoré súvisia s vyšetrovacím pokusom, nesmie byť obvinený, podozrivý alebo svedok, ktorý má právo odoprieť výpoveď, žiadnym spôsobom donucovaný (§ 157 ods. 4 Trestného poriadku).

Vychádzajúc z citovaného ustanovenia účelom vyšetrovacieho pokusu je overiť alebo upresniť, či určitá skutočnosť dôležitá pre trestné konanie sa stala, alebo sa mohla stať spôsobom a za konkrétnych časových, miestnych, svetelných, poveternostných a ďalších podmienok. Novou skutočnosťou, ktorá môže vzísť z vyšetrovacieho pokusu, môže byť nielen zistenie, ktorým sa potvrdzuje už známa skutočnosť (tvrdenie), ale aj zistenie, ktoré vyvracia existenciu overovanej okolnosti, napríklad, že skúmaný skutok v daných podmienkach nemohol prebehnúť (primeranie rozhodnutie publikované v časopise Soudní rozhledy pod číslom SR 91/1998).

Súd prvého stupňa odôvodnil nevykonanie vyšetrovacieho pokusu zabránením druhotnej viktimizácie poškodenej, ktorá s vykonaním tohto dôkazného prostriedku nesúhlasila s tým, že krajský súd túto argumentáciu okresného súdu nijakým spôsobom nedoplnil.

Je pravdou, vychádzajúc z ustanovenia § 157 ods. 2 Trestného poriadku, ako aj § 8 zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov v znení neskorších predpisov že poškodeného, u ktorého hrozí druhotná viktimizácia, nie je vhodné nútiť k účasti na vyšetrovacom pokuse.

Na strane druhej vychádzajúc z § 157 ods. 3 Trestného poriadku poškodená sa nevyhnutne nemusí vyšetrovacieho pokusu zúčastniť a jej osobnú účasť je možné nahradiť účasťou figurantky (samozrejme majúcej ale porovnateľné fyzické parametre ako poškodená, ktorej konanie má demonštrovať), čo v prejednávanej veci bolo možné z dôvodu, že poškodená priebeh skutku opakovane detailne vo svojich výpovediach popísala a pomerne podrobne je skutok vymedzený aj v takzvanej skutkovej vete rozsudku súdu prvého stupňa, s ktorým sa krajský súd bez výhrad stotožnil.

Okresný a ani krajský súd však nijakým spôsobom nevysvetlili, prečo nebolo možné vyšetrovací pokus za použitia figurantky vykonať a tak obranu obvineného preveriť.

Nepresvedčivo taktiež vyznieva odôvodnenie nevyhovenia návrhu obvineného v podanom odvolaní na doplnenie znaleckého dokazovania vo vzťahu k jeho zdravotným obmedzeniam krajským súdom s tým, že nespochybňujú správnosť zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa, navyše v žiadnom štádiu trestného konania tieto námietky neuvádzal.

V tejto súvislosti sa žiada v prvom rade uviesť, že taktika obhajoby a v tejto súvislosti moment prednesenia určitých konkrétnych námietok či argumentov, nemôže byť bez ďalšieho obvinenému na ťarchu. Pritom krajský súd nevysvetlil, prečo tvrdenie o zdravotnom obmedzení podloženom lekárskymi správami (potvrdzujúcimi, že obvinený v roku 2005 utrpel pri autonehode polytraumu zahŕňajúcu aj zlomeninu panvy, pričom sa dlhodobo lieči kvôli bolestivosti kolien), ktoré by malo obvinenému znemožňovať konať spôsobom popísaným poškodenou za situácie, že výpoveď poškodenej je jediným priamym usvedčujúcim dôkazom podporovaným „už len“ nepriamymi dôkazmi, a to najmä výpoveďami svedkov (W. O., Y. K., M. M.) z počutia (od poškodenej) a závermi znaleckého dokazovania znalcom z odboru psychológia, nie je spôsobilé, pokiaľ by sa vyšetrovacím pokusom a závermi znaleckého dokazovania (z odboru zdravotníctvo) preukázalo ako pravdivé, súdom prvého stupňa zistený skutkový stav spochybníť.

Neposkytnúc primerané odôvodnenie odmietnutia vykonania vyšetrovacieho pokusu a znaleckého dokazovania v súvislosti so zdravotnými obmedzeniami obvineného dopustiť sa skutku spôsobom popísaným poškodenou súdy nižšieho stupňa zásadným spôsobom porušili právo obvineného na obhajobu, čím došlo k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, a preto najvyšší súd ich rozhodnutia zrušil a okresnému súdu uložil, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

V novom konaní bude preto úlohou okresného súdu opätovne rozhodnúť o podanej obžalobe, návrhmi obvineného na doplnenie dokazovania vykonaním vyšetrovacieho pokusu a znaleckým dokazovaním vo vzťahu k jeho zdravotným obmedzeniam, ktoré mu mali znemožňovať vykonať skutok tak, ako ho popísala poškodená, dôsledne sa zaoberať a vzhľadom na to, že najvyšší súd dôvod pre odmietnutie vykonania týchto dôkazov nevzhladol, ich aj vykonať, keďže len znalec (z odboru zdravotníctvo, odvetvie úrazová chirurgia) je oprávnený spoľahlivo objasniť, či zdravotné obmedzenia obvineného mu naozaj bránili skutok spôsobom, ako ho poškodená popísala spáchať, a to aj na podklade účasti na vyšetrovacom pokuse a vykonané dôkazy vyhodnotiť v súlade s ustanovením § 2 ods. 12 Trestného poriadku (jednotlivo i v súhrne s ostatnými vo veci vykonanými dôkazmi) pri súčasnej viazanosti súdu prvého stupňa (ale aj odvolacieho súdu v prípade rozhodovania o odvolaní) právnym názorom dovolacieho súdu v zmysle § 391 ods. 1 Trestného poriadku, a v nadväznosti na to opätovne o ne/vine a prípadnom treste (v prípade preukázania viny) obvineného rozhodnúť.

Ďalšie námietky dovolateľa nepovažoval najvyšší súd za opodstatnené.

Podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku sa vzťahuje k najdôležitejšej fáze trestného konania, teda k dokazovaniu. Týka sa predovšetkým vykonávania dôkazov súdom, ale zahŕňa aj predchádzajúce dve štádiá, teda ich vyhľadávanie a zabezpečovanie, lebo dôkazy zadovážené v rozpore so zákonom, eventuálne získané nezákonným donútením alebo hrozbou, nie sú v trestnom konaní použiteľné a hodnotiteľné. V rámci uvedeného dovolacieho dôvodu sa preto skúma predovšetkým postup orgánov činných v trestnom konaní a súdu pri získavaní a vykonávaní tých dôkazov, ktoré slúžili ako podklad pre rozhodnutie vo veci (primerane rozhodnutia najvyššieho súdu napríklad sp. zn. 3Tdo/26/2017, 3Tdo/39/2019, 4Tdo/88/2015).

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať len v takých prípadoch, keď zistene porušenie zákona svojou povahou a závažnosťou zodpovedá porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). Nesprávny procesný postup pri získaní alebo vykonávaní dôkazov, tak môže viesť k naplneniu tohto dovolacieho dôvodu iba vtedy, ak mal negatívny materiálny dopad na práva obvineného, teda vtedy, ak odsúdenie obvineného bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na dôkaze, ktorého získanie alebo vykonanie sa spochybňuje (rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 24/2020).

Obvinený v tejto súvislosti namietal, že okresný súd pri oboznamovaní spisu Okresného súdu Piešťany sp. zn. 1T/51/2009 nemal k dispozícii kompletný spisový materiál, avšak bez toho, aby vymedzil, aký konkrétny negatívny materiálny dopad na jeho práva mal takýto postup okresného súdu, preto týmito námietkami vyššie uvedený dovolací dôvod [§ 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku] nenaplnil.

K námietkam obvineného, že znalec v podanom znaleckom posudku z odboru psychológia odpovedal aj na právne otázky sa žiada uviesť, že skutočnosť, že znalec v časti svojho posudku poskytne nielen odpovede na odborné otázky aj právne závery, nerobí znalecký posudok ako celok nepoužiteľným. Nič nebráni súdu, aby na tieto nepoužiteľné časti znaleckého posudku neprihliadal a svoje rozhodnutie oprel o tie časti znaleckého posudku, ktoré nie sú právnymi závermi, ale odpoveďami na odborné otázky (primerane v tomto smere rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke pod číslom 82/2001).

Je potrebné dovolateľovi prisvedčiť, že nevyhnutnou súčasťou práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru je aj právo obvineného na kontradiktórne súdne konanie, ktoré však nie je bezmedzné, ale je limitované právom poškodeného na poskytnutie primeraného zadosťučinenia v podobe odhalenia a potrestania páchatela trestného činu, ktorého sa voči nemu dopustil s tým, že tieto práva musia byť v určitej rovnováhe, pričom právo jednej strany v konaní nie je možné obetovať v prospech druhej. Vzhľadom na to, že v prejednáwanej veci je vedené trestné konanie pre závažný trestný čin proti slobode a zdraviu, ktorého sa mal obvinený voči poškodenej dopustiť, nemožno zásah okresného súdu v podobe odstraňovania rozporov vo výpovediach vypočúvaných osôb využiť § 2 ods. 11 Trestného poriadku bez návrhu strán v konaní považovať za tak zásadný zásah súdu, ktorý by mal za následok nespravodlivosť konania ako celku.

Ani týmito námietkami preto obvinený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku nenaplnil.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie situácia spočívajúca v tom, že skutok bol v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiaden trestný čin, alebo že ustálený skutok vykazuje znaky iného trestného činu, alebo že obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho trestného činu, než ktorého sa ustáleným skutkom dopustil. Podstatou správneho posúdenia skutku je aplikácia hmotného práva, teda že skutok zistený v napadnutom rozhodnutí súdu bol subsumovaný - podradený pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie tohto dôvodu (primerane napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Tdo/29/2018, 2Tdo/6/2019, 5Tdo/48/2018).

Naposledy citované ustanovenie teda slúži výlučne na nápravu hmotnoprávných chýb a jeho znenie za bodkočiarkou vylučuje možnosť úspešne sa domáhať preskúmania skutkových zistení, na ktorých je rozhodnutie založené, s výnimkou uvedenou v ustanovení § 371 ods. 3 Trestného poriadku.

Inak povedané, vo vzťahu k skutkovému stavu zistenému skôr konajúcimi súdmi, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku, môže obvinený v dovolaní uplatňovať len námietky právneho charakteru a nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové sa pritom považujú tie námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne proti hodnoteniu dôkazov súdmi oboch stupňov - ich posudzovanie je dominanciou konania odvolacieho. Dovolací súd nie je možné chápať ako tretiu „odvoláciu“ inštanciu zameranú na preskúmanie rozhodnutí súdu druhého stupňa [primerane uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2Tdo/7/2018 z 3. septembra 2018 (publikované v Zbierke pod číslom 96/2018)].

Preto námietky obvineného týkajúce sa úplnosti dokazovania (bez nadväznosti na vysporiadanie sa

súdov nižšieho stupňa s nevykonanými dôkazmi), hodnotenia vykonaného dokazovania, v rámci toho zásady voľného hodnotenia dôkazov, použitia zásady „v pochybnostiach v prospech obvineného“ a podobne sú skutkového charakteru, a preto nimi obvinený vyššie uvedený dovolací dôvod [§ 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku] nenaplnil.

Na základe vyššie uvedených dôvodov senát najvyššieho súdu jednomyselne rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia. Týmto rozhodnutím dovolacieho súdu sa vec dostala do štádia hlavného pojednávania, v rámci ktorého, ako to už bolo vyššie uvedené, bude okresný súd povinný opätovne rozhodnúť o podanej obžalobe.

Najvyšší súd pripomína, že dovolanie bolo podané len v prospech obvineného F. W., a preto tak okresný súd, ako aj krajský súd (v prípade odvolacieho konania) v ďalšom konaní bude limitovaný zásadou zákazu reformatio in peius v zmysle § 391 ods. 2 Trestného poriadku.

Podľa § 380 ods. 2, ods. 3 Trestného poriadku ak sa vykonáva na obvinenom trest odňatia slobody uložený mu pôvodným rozsudkom a dovolací súd na dovolanie výrok o tomto treste zruší, rozhodne súčasne o väzbe. Dĺžka trvania väzby podľa odseku 1 alebo 2 sa posudzuje samostatne a nezávisle od väzby v pôvodnom konaní.

Podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že

- a) ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno jeho totožnosť ihneď zistiť, ak nemá stále bydlisko alebo ak mu hrozí vysoký trest,
- b) bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, alebo
- c) bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil, a ak vzhľadom na osobu obvineného, povahu alebo závažnosť trestného činu, pre ktorý je trestne stíhaný, nie je v čase rozhodovania o väzbe možné väzbu nahradiť podľa § 80 alebo § 81.

Dôvodnosť trestného stíhania je, aj v tomto štádiu trestného konania opierajúc tento záver o výpovede poškodenej, ako aj svedkov W. O., Y. K., M. M. a závery znaleckého dokazovania z odboru psychológia, podľa názoru najvyššieho súdu aj naďalej daná.

Najvyšší súd však dôvod väzby u obvineného nevzhliadol.

Z predloženého spisu neplynie, že by sa obvinený v základnom konaní skrýval, utekal, či inak vyhýbal trestnému stíhaniu, aby vplýval na svedkov znalcov, či inak maril objasňovanie skutočností dôležitých pre trestné stíhanie. Obvinený má síce v odpise registra trestov štyri záznamy predchádzajúce stíhanej trestnej činnosti, ide však o záznamy staršieho dáta, v dvoch prípadoch zahladené, spravidla iného charakteru. Navyše v pôvodnom konaní obvinený väzobne stíhaný nebol, čo znamená, že súdy obavu z pokračovania v trestnej činnosti obvineným v tom čase nevzhliadli. Vzhľadom na uvedené, ale aj odstup času, ktorý uplynul tak od skutku, ako aj predchádzajúcich odsúdení, ani najvyšší súd väzobný dôvod u obvineného nezistil.

Preto obvineného F. W. ani po zrušení trestu, ktorý v prejednávanej veci vykonával, do väzby nevzal.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.

